

حکمرانی امنیتی در اندیشه سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی (امنیت بخشی در محور مقاومت)

علی رستمی^۱

چکیده

امنیت انقلاب اسلامی ایران همواره مرهون جانفشانی‌های رزمندگان و شهدایی است که در عرصه‌های مختلف داخلی و خارجی برای تأمین امنیت کشور و دفاع از کیان امت اسلامی لحظه‌ای تردید به خود راه نداده‌اند. پاسداری از اسلام، صیانت از حریم ولایت، حرم اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم‌السلام) در کنار دفاع از سرزمین مادری را می‌توان از دیگر اهداف این حرکت دانست. سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی از جمله امنیت‌آفرینانی است که به حکم تعالیم الهی و برگرفته از مکتب حسینی، پای در عرصه این جهاد مقدس نهاد. در این مقاله ضمن بررسی اجمالی صیرت، شخصیت و عملکرد قاسم سلیمانی، رویکرد حکمرانی امنیتی و بالاحص امنیت بخشی وی در حوزه مقاومت مورد واکاوی قرار خواهد گرفت. سرانجام به این نتیجه خواهیم رسید که ایشان با تأثیر از گفتمان انقلاب اسلامی، با تفسیر جدیدی از مفهوم مقاومت، روح تازه‌ای به کالبد این فرهنگ و اندیشه استکبار ستیزی ملل ستمدیده جهان دمید و همواره اقدامات و نقشه‌های توطئه‌آمیز استکبار جهانی را با شکست روبرو نمود و سرانجام در مسیر مجاهدت‌های بی‌وقفه، توسط خبیث‌ترین دشمنان خود به شهادت رسید. ارائه الگویی کاربردی برای ترسیم نقش امنیت‌بخشی سردار سلیمانی در حوزه مقاومت، هدف اصلی این تحقیق می‌باشد که در ادامه به آن‌ها خواهیم پرداخت.

^۱ دانشجوی دکتری مدیریت راهبردی فضای سایبری، دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران در حالی چهل و یکمین سالگرد پیروزی خود را پشت سر گذاشته و وارد پنجمین دهه حیات خود شده که همواره از سوی دشمنان قسم خورده، دچار ناملاپماتی گردیده است.

نصرت الهی، توسل و تمسک به ائمه معصومین (علیهم‌السلام)، رهبری داهبانه امامین انقلاب و همچنین همت بلند جوانان این مرز و بوم، موجبات استمرار حیات و تنومندتر شدن شجره طیبه این انقلاب گردیده است.

بدون شک یکی از مهمترین ارکان پایداری و بالندگی انقلاب، جوانان رشد یافته در مکتب امام خمینی (ره) و جانشین خلف ایشان امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) می‌باشد که در سایه این تعالیم، خود مکتب‌ساز شده‌اند.

سردار حاج قاسم سلیمانی یکی از جوانان دیروز و فرماندهان ارشد نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران می‌باشند که به ایشان نه به چشم یک فرد، بلکه به چشم یک مکتب، یک راه و یک مدرسه درس آموزی می‌بایست نگاه کرد. (مقام معظم رهبری: ۱۳۹۸)

قاسم سلیمانی روستا زاده‌ای بود که در سال ۱۳۳۵ در یک خانواده کارگری در روستای قنات ملک استان کرمان چشم به جهان گشود. سادگی و سخت‌کوشی زندگی روستایی و از طرفی تقدیر خداوند متعال بر این تعلق گرفت که استعدادهای ذاتی این جوان به سرعت شکوفا و نمایان گردد. شکل‌گیری تفکرات مبارزاتی قاسم با حضور و ساماندهی تجمعات و تظاهرات پیش از انقلاب شروع و با پیوستن به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۹ ابعاد تازه‌ای یافت. تجربیات ورزشی و خصوصیات اخلاقی خوب به سرعت باعث پیشرفت او گردید. حالا دیگر او به چهره‌ای شناخته شده در بین فرماندهان ارشد نظامی و هم‌زمان خود تبدیل شده بود که برای کارزارهای سخت و تأثیرگذار انتخاب می‌گردید. دفاع مقدس به پایان رسید و قاسم سلیمانی در کسوت فرمانده ۴۱ لشکر ثارالله مأمور مبارزه با اشراق، گروه‌های تروریستی و قاچاقچیان مواد مخدر در شرق کشور گردید تا اینکه در زمستان سال ۱۳۷۶ به فرماندهی سپاه قدس منصوب شد. او حالا باید از تمام تجربیات سالهای گذشته خود جهت پیشبرد اهداف و سیاست‌های کلان جمهوری اسلامی ایران در خارج از مرزهای کشور بهره برداری می‌نمود. تقویت نفوذ منطقه‌ای ایران، پاکسازی منطقه از نیروهای بیگانه و مرتجع، صیانت از حرم اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم‌السلام)، بسط ایدئولوژی استکبارستیزی منبعث از گفتمان انقلاب اسلامی ایران، تأمین امنیت کشور، ملت‌های ستمدیده و محور مقاومت از جمله اهدافی بود که وی را در راه رسیدن به آن‌ها تا هنگام شهادت لحظه‌ای آرام نگذاشت.

دستیابی به اهداف ذکر شده سؤالی را به شرح ذیل در ذهن متبادر می‌سازد.

- امنیت‌بخشی در محور مقاومت از دیدگاه و اندیشه سردار سلیمانی چیست و چگونه محقق می‌گردد؟

پاسخ این سؤال پس از تحلیل محتوایی دیدگاه‌ها و مراجعی که در ادامه به آن‌ها خواهیم پرداخت به دست خواهد آمد.

بیان مسأله

با پیروزی انقلاب اسلامی، مسأله فلسطین و حمایت از آزادی و استقلال مردمان آن به یکی از مهمترین ارکان هویت بخش به انقلاب اسلامی و در نتیجه شکل دهنده به سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران تبدیل گردید. این امر رفته رفته ضمن تأثیر بر مجموعه امنیتی خاورمیانه، سبب شکل‌گیری زیرمجموعه امنیتی محور مقاومت به رهبری جمهوری اسلامی ایران گردید که تحت تأثیر غالب منابع هویت بخش به جمهوری اسلامی ایران، ضمن تقابل با استعمار جهانی و نمود منطقه‌ای آن یعنی رژیم صهیونیستی، رد مشروعیت جعلی این رژیم را مورد توجه قرار داد. (کریمی: ۱۳۹۶)

مجاهدتها و نقش آفرینی‌های حدوداً ۲۳ ساله سردار شهید قاسم سلیمانی در جبهه مقاومت بین‌المللی را می‌توان از با اهمیت‌ترین و پربارترین دوران‌های زندگی ایشان دانست.

روایت و بازگویی ابعاد شخصیتی و خصوصیات عملکردی قاسم سلیمانی در این مقطع و حتی پیش از آن از منظر شخصیتی برای آحاد مردم و از منظر عملکردی برای دولتمردان و فرماندهان نظامی می‌تواند به عنوان الگویی ارزشمند در تراز گفتمان انقلاب اسلامی ایران مورد توجه قرار گیرد.

این پژوهش بر آن است تا نقش این فرمانده بزرگ را بر شکل‌گیری حکمرانی امنیتی محور مقاومت را مورد بررسی قرار دهد. فرضیه این پژوهش بر این اساس شکل گرفته است که بخش مهم و قابل توجهی از هویت تفکر و منش امنیتی محور مقاومت متأثر از ابعاد شخصیتی و خصوصیات عملکردی این شهید عالیقدر بوده که در ادامه به آن خواهیم پرداخت.

مروری بر منابع

تعاریف

حکمرانی:

مجموعه‌ای از سنت‌ها و نهادها که حاکمان در چارچوب آن‌ها عمل می‌کنند یا به عنوان روش پیاده‌سازی قدرت در نهادهای اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کشورها (زارعی و همکاران: ۱۳۹۶)

تصدی‌گری اقتصادی، سیاسی و اجرایی برای مدیریت کلیه مناسبات کشور در کلیه سطوح تعریف شده است. این تصدی‌گری شامل سازوکارها، فرایندها و نهادهایی است که شهروندان و گروه‌های ذی‌نفع،

حقوق قانونی خود را مطالبه کرده، با تعهدات خود آشنا شده و در مورد تفاوت‌ها (یا اختلافات)، با یکدیگر مواجه می‌شوند (امام‌قلی پور و آسمانه: ۱۳۹۵)

در ادامه به بررسی دو نوع حکمرانی خواهیم پرداخت: (حسینی تاش، واثق: ۱۳۹۲)

۱-۱-۱) حکمرانی خوب که مبتنی بر ماده‌گرایی، دنیاگرایی و اومانیسیم^۱ است. این نوع حکمرانی اساساً به بعد مادی امور جامعه را با محوریت انسان و با رویکرد این جهانی، توجه می‌کند.

۱-۱-۲) حکمرانی شایسته که در واقع، مصداق بارز و عینیت خارجی آن حکومت نبوی و علوی است. حکمرانی شایسته مبتنی بر خدا محوری، نه انسان محوری، است و به بعد روحانی انسان علاوه بر بعد مادی به صورت هماهنگ توجه دارد. همچنین تنها به موضوعات این جهانی (ماده‌گرایی و دنیاگرایی) توجه ندارد، بلکه به رفاه مشروع دنیایی و سعادت اخروی به صورت همزمان توجه می‌کند. ضمناً ذکر این نکته ضروری است که حکمرانی شایسته و حکمرانی خوب در برخی شاخص‌ها، از حیث لفظ مانند پاسخ‌گویی، کارایی و اثربخشی و امثال آن یکی باشند، اما مبانی فلسفی این دو نوع حکمرانی متفاوت است؛ حکمرانی خوب مبتنی بر انسان محوری، دنیاگرایی و ماده‌گرایی است، ولی حکمرانی شایسته مبتنی بر خدا محوری است، اگرچه به ماده و معنا و دنیا و آخرت، هر دو به صورت همزمان، توجه دارد.

محور مقاومت:

مقاومت در قرآن فراتر از یک واژه یا اصطلاح است. مقاومت در قرآن یک فرهنگ است. قرآن وقتی می‌خواهد فرهنگ مقاومت را تبیین کند و توضیح دهد، در مباحث گوناگون و در تجربه‌های عینی و زنده، از واژه‌های استقامت، صبر و ثابت قدمی استفاده می‌کند.

در مفهوم استقامت مدنظر قرآن، دوام، ثبات و انجام درست فعل مدنظر است. فَاسْتَقِمْ کَمَا امْرِتْ؛ یعنی در باب آنچه به تو امر شده باید مقاومت کنی و این مقاومت باید مبتنی بر انجام درست فعل باشد؛ یعنی انسان کار را طوری انجام دهد که هیچ‌گونه خللی در فعل او راه پیدا نکند؛ یعنی حق توحید را به درستی ادا کردن.

در برخی دیگر از آیات قرآن، مقاومت با واژه صبر آمده است. در دو آیه از قرآن آمده است: «اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ» یعنی از شکیبایی و نماز یاری جوید. صبر به معنای نگهداری و تحمل نفس در برابر امور سخت و بی‌تاب‌کننده، یکی از مفاهیم مقاومت در فرهنگ قرآنی است.

واژه «ثبات قدم» نیز در قرآن مفهوم مقاومت را در بر دارد. این اصطلاح به مفهوم نیرومندی و پایداری در برابر دشمن در قرآن مطرح شده است. اول آن که به عنوان یک اصل استوار در میان گروه مومن به

^۱ Materialism, secularism and humanism

خدا در طول روزگاران در سوره آل عمران از زبان قرآن این گونه بیان شده که: «وَتَبَّتْ أَعْدَامَنَا وَانْحَرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ» در جای دیگری خداوند خطاب به مومنان فرموده است: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ...» (ای اهل ایمان! هنگامی که در میدان نبرد با گروهی از مشرکان و کافران برخورد کردید، ایستادگی نمایید - سوره انفال آیه ۴۵).

محور مقاومت اصطلاحی سیاسی است که نخستین بار توسط روزنامه لیبیایی (به عربی: الزحف الأخضر) در مقابل اصطلاح محور شرارت که توسط جورج دبلیو بوش در سال ۲۰۰۲ مطرح گردید، عنوان شد و در آن ذکر شده بود که کشورهایی که رئیس جمهور آمریکا از آنها با عنوان «محور شرارت» نام می‌برد، در اصل کشورهای «محور مقاومت» در مقابل ایالات متحده آمریکا و تلاش آن برای سلطه‌گری بر سایر کشورها محسوب می‌شوند. در تعریف گفتمانی از محور مقاومت، گفتمان مجموعه‌ای از نشانه‌ها است که در یک فرآیند، مفصل بندی نظام معنایی خاصی را شکل می‌دهند. نشانه‌هایی که در گفتمان مقاومت مفصل بندی می‌شوند را میتوان در دو دسته طبقه بندی کرد؛ یک بخش نفی یا سلبی است و بخش دیگر اثباتی و ایجابی. در مرکز بعد سلبی گفتمان مقاومت، سلطه ستیزی قرار دارد. یعنی مهمترین عنصر سلبی گفتمان مقاومت، نفی سلطه و سلطه ستیزی است و دوم، نفی استکبار و استبدادستیزی است. اما مهمترین وجوه اثباتی و ایجابی گفتمان مقاومت که در مرکز این گفتمان قرار دارد، عبارت است از عدالت خواهی و حق طلبی، اسلام خواهی، صلح طلبی، عزت طلبی و اقتدار، استقلال طلبی، آزادیخواهی، معنویت گرایی، حکمت و عقلانیت گرایی، مصلحت گرایی و آرمان گرایی و واقع بینی (کریمی، ۱۳۹۶)

امنیت آفرینی محور مقاومت برای ایران و امت اسلامی در سه بعد فرهنگی، سیاسی و اقتصادی قابل مذاقه است (محمدی سیرت، تریابی: ۱۳۹۶)

امنیت فرهنگی:

- (الف) حمایت از جبهه حق علیه باطل
- (ب) تحکیم وحدت میان امت اسلامی
- (ج) کمک به استمرار بیداری اسلامی و افزایش مبارزات رهایی بخش
- (د) تقویت گفتمان تمدن اسلامی در مقابل گفتمان تمدن مادی
- (هـ) حفاظت از اماکن اسلامی

امنیت سیاسی:

(الف) تقویت امنیت محیط منطقه‌ای ایران و افزایش امنیت ملی

(ب) تقویت جایگاه ژئوپلیتیک و ژئواستراتژیک اعضاء محور مقاومت

(ج) جلوگیری از تغییر موازنه قدرت در منطقه

جلوگیری از تجزیه غرب آسیا

(د) کنترل و تضعیف رژیم صهیونیستی

امنیت اقتصادی:

(الف) هم افزایی توان اقتصادی اعضاء محور مقاومت

(ب) انطباق ژئوکالچر^۱ و ژئو اکونومی^۲ سکونت گاه‌ها ی مسلمانان (بویژه شیعیان)

(ج) داشتن ژئوپلیتیک^۳ خاص برای تأمین امنیت انرژی

امنیت: امنیت انتظار نخست انسان‌ها از حکومت‌هاست که امروزه ابعاد گسترده و متنوعی یافته است. تأثیرپذیری امنیت از اقتصاد، فرهنگ، صنعت و جمعیت و تأثیرگذاری آن بر همه شاخه‌های توسعه و حیات انسانی، به آن نقش بنیادین داده و همه فیلسوفان سیاسی گذشته و حال را به تأمل در آن واداشته است. (مرادیان و همکاران: ۱۳۹۰)

امنیت از جمله دیرپاترین آمال بشر و یکی از لوازم و شروط بهزیستی و بهروزی وی تلقی گردیده و از دیدگاه مازلو^۴، ابزار حرکت به سوی «خودشکوفایی انسانی» محسوب می‌شود به گونه‌ای که وی در اولویت‌بندی نیازهای بشر، بلافاصله پس از نیازهای اولیه (هوا، غذا، مسکن)، پوشاک نیاز به امنیت را جای داده و سایر نیازهای را انسانی با وجود ضرورت غیرقابل انکار آن‌ها، در اولویت‌های بعدی آورده است (مرادیان و همکاران: ۱۳۹۰)

امنیت ملی: در دیدگاه اسلامی، می‌بایست امنیت ملی را در سایه اقتدار، استقلال، دانایی و توانایی، ارتباطات قوی و سازنده امت اسلامی در کلیه ابعاد و زوایا و ایستادگی در برابر یورش و توطئه و تهدید دشمن و بیگانگان و بیگانه پرستان و نفوذ ایادی شیطانی آنان پیگیری کرد. امروزه هر کشوری در تأمین امنیت ملی، باید به مقابله با انواع تهدیدات سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، روانی، رسانه‌ای بپردازد. آنچه در نزد اندیشمندان مشترک است این است که، امروزه امنیت ملی هر جامعه در سایه تدابیر حکومت و حمایت و پشتیبانی مردم محقق می‌شود. (مطهری، میرجلیلی: ۱۳۹۴)

¹ Geo-culture

² Geo-economics

³ Geo-politics

⁴ Maslow

برجسته‌ترین وجوه و ابعادی که برای امنیت ملی نظام جمهوری اسلامی ایران متصور است و از جمع‌بندی متن راهبردهای امام و رهبری استخراج شده (حصون: ۱۳۸۸) عبارتند از:

امنیت فردی: یعنی هر فرد بتواند بدون دغدغه از امکانات عمومی بهره‌مند گردد و از آزادی‌های قانونی و مشروع در جهت رشد و تعالی مادی و معنوی بهره‌برداری کند و با هیچگونه مانع و تهدیدی مواجه نگردد و کرامت انسانیش رعایت شود.

امنیت اجتماعی: یعنی آرامش و سلامت جامعه و رشد حس تعاون و همیاری و دوری از ناهنجاری‌ها اخلاقی، و رعایت قانون.

امنیت اقتصادی: فراهم بودن زمینه‌های درآمد مناسب اقشار میانی و پائین جامعه در حل مشکلات معیشتی و مسکن، سرمایه‌گذاری و اشتغال، قانونمندی و سلامت در چرخه تولید، توزیع و مصرف، بهره‌وری مناسب از ذخایر و معادن، توسعه و مکانیزه نمودن بخش کشاورزی، رهایی از اقتصاد تک محصولی، خودکفایی در صنایع مهم و کلیدی و دستیابی به تکنولوژی‌های پیشرفته، تعادل و توازن در عرضه و تقاضا.

امنیت سیاسی: تعامل احزاب و جناح‌های دلسوز انقلاب، پرهیز از تشنج و درگیری‌های قومی و حزبی، وفاق و همدلی کارگزاران نظام، آرامش در محیط‌های علمی، سیاسی و رسانه‌ای، فضای سالم و مناسب برای نقد منصفانه عملکردها، اقتدار نهادهای امنیتی و سیاسی در ردیابی تحرکات طراحان براندازی نرم و اشراف بر روند شکل‌گیری طرح‌های دشمنان و عوامل داخلی و منطقه‌ای آنان در توطئه‌های فرهنگی سیاسی و نظامی، حضور همگانی مردم در عرصه‌های گوناگون سیاست و حمایت همه‌جانبه از نظام اسلامی.

امنیت قضایی: حفظ حقوق و حرمت شهروندی، اجرای یکسان قانون برای همه متخلفان، احقاق حقوق ستمدیدگان و مظلومان، ضابطه‌مندی و قاطعیت در مسیر مراحل قضایی پرونده‌های مفسدان سیاسی و اقتصادی.

امنیت فرهنگی: رشد اخلاق دینی، ارتقاء فرهنگ عمومی و اسلامی، پویایی و گسترش ارزش‌های انقلاب و دفاع مقدس، فراهم بودن بسترهای مناسب تولید علم و تقویت جنبش نرم‌افزاری، استحکام پایه‌های معرفت دینی و ایمن‌سازی اخلاقی و روحی نسل جدید در برابر تهاجمات و شبیخون فرهنگی دشمنان.

امنیت دفاعی مرزی و منطقه‌ای: ساماندهی و تقویت نیروهای مسلح متناسب با دفع تحرکات نظام دشمنان و نبردهای نامتقارن و ناهمتراز، خودکفایی تسلیحاتی در جهت بازدارندگی تهدیدات، تعامل سالم و سازنده با همسایگان، احترام متقابل و تفاهم بر محور مشترکات سیاسی، دینی و جغرافیایی در جهان اسلام، دیپلماسی فعال و تأثیرگذار در عرصه سیاست بین‌الملل.

امنیت در جمهوری اسلامی مفهومی بسط محور و جهانی (در مقابل تهدید محور) است؛ چرا که امنیت جمهوری اسلامی ایران با صرف حضور و استقرار اسلام مکتبی در مرزهای ایران تأمین نمی‌شود و به گسترش آن به حوزه فراملی منوط است. علت این است که امنیت اسلام و مسلمانان در ایران به امنیت اسلام و مسلمانان در دیگر نقاط جهان وابسته است و بی توجهی به امور دیگر مسلمانان و تلاش نکردن برای گسترش اسلام در ابعاد جهانی به منزله مخدوش کردن اسلام به مثابه مکتب استبر این اساس، جمهوری اسلامی ایران برای تعقیب منافع امنیتی خود و امت اسلامی در جبهه مقاومت علیه سلطه جویی و ظلم حضور دارد (محمدی سیرت، ترابی: ۱۳۹۶)

پیشینه تحقیق

اخلاص و دوری از تظاهر و ریا در سردار سپهبد حاج قاسم سلیمانی با وجود حضور در رده‌های بالای فرماندهی نظامی کشور و محور مقاومت باعث گردیده از ایشان اطلاعات مکتوب کافی در دسترس نباشد. مختصر اطلاعات موجود نیز غالباً پس از شهادت و عمدتاً در قالب خاطرات هم‌زمان و یا در سخنان رهبر معظم انقلاب بازتاب یافته که در ادامه به بخشی از آن خواهیم پرداخت. ضمناً این موضوعات به همراه تعاریفی که پیش از این مورد مذاقه قرار گرفت به عنوان مرجعی جهت احصاء و تبیین شاخص‌های حکمرانی امنیتی در اندیشه این شهید بزرگوار مورد بهره‌برداری قرار خواهد گرفت.

نظرات رهبر معظم انقلاب در خصوص سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی

عبارات ذیل بخشی از کلید واژه‌هایی است که آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدارها و پیام‌ها در سنوات گذشته در توصیف قاسم سلیمانی بیان نموده‌اند:

- چهره بین‌المللی مقاومت
- تربیت شده برجسته اسلام و مکتب خمینی
- شهیدی با شهادتی بزرگ در نتیجه جهاد بزرگ
- قوی‌ترین و سرشناس‌ترین فرمانده ضد تروریسم
- شهیدی که خبیث‌ترین انسان‌ها به ترور او افتخار کردند
- فردی دارای اجازه و جایگاه شفاعت
- سخن اثرگذار و قانع‌کننده
- تسلط بر عرصه نظامی
- تلاش بی وقفه در طول سالیان خدمت
- حفظ تقوا و معنویات دوران دفاع مقدس در سال‌های بعد
- بی‌پروا از دشمن و حرف این و آن، همچنین تحمل زحمت

- شجاعت و تدبیر در میدان‌های نظامی و سیاسی
- مشاور فعال و پشتیبان بزرگ عناصر مومن و مرجعیت عراق
- ایستادگی در برابر آمریکا
- پر کردن دست فلسطینی‌ها برای مقاومت
- نقش برجسته و ممتاز در تقویت و حفظ حزب ...
- مجاهدات فداکارانه به همراه برادران مجاهد از کشورهای منطقه
- اخلاص و دوری از تظاهر و ریا
- انقلابی‌گری در عین دوری از حزب و جناح‌های داخلی
- مراقبت از حدود شرعی
- عملگرا و شجاع بودن

بر اساس گفتگو با تعدادی از هم‌رزمان و شخصیت‌های جبهه مقاومت (یاران شاهد: ۱۳۹۸) خصوصیات اخلاقی و عملکردی قاسم سلیمانی احصاء و بر اساس نظر نویسنده در سه بخش فردی، ملی و بین‌المللی به شرح جدول ذیل تنظیم گردیده است:

بین‌المللی

- متعلق به همه خطوط و نیروهای مقاومت
- چهره بین‌المللی مقاومت
- قوی‌ترین و سرشناس‌ترین فرمانده ضدتروریسم
- استکبارستیزی (ایستادگی در برابر آمریکا)
- پر کردن دست فلسطینی‌ها برای مقاومت
- نقش برجسته و ممتاز در تقویت و حفظ حزب ...
- مجاهدات فداکارانه به همراه برادران مجاهد از کشورهای منطقه
- متعلق به همه خطوط و نیروهای مقاومت
- روابط قوی و متین با کلیه نیروهای مقاومت در منطقه
- (شیعه و سنی نظامی و غیر نظامی)
- ارتباط ویژه و مستقیم با مؤسسات مردم نهاد
- هماهنگ‌کننده میان نیروهای مقاومت (ایجاد وحدت)
- ایجاد وحدت بین تمامی گروه‌های سیاسی و غیرسیاسی در منطقه
- حضور در کنار مردم منطقه بدون هیچ چشم‌داشتی
- سمبل ایثار و مقاومت جهان اسلام و محور مقاومت

- وقف عمر برای عزت مسلمین
- مدافع حرم اهل بیت

ملی

- تربیت شده برجسته اسلام و مکتب خمینی(ره)
- انقلابی‌گری در عین دوری از حزب و جناح‌های داخلی
- حفظ تقوا و معنویات دوران دفاع مقدس در سال‌های بعد

فردی

- اعتماد به خدا
- خضوع در بین مردم وجدیت در برخورد با شخصیت‌ها و مسئولین
- شهیدی با شهادتی بزرگ در نتیجه جهاد بزرگ
- توکل بر خدا، رضایت خدا و مراقبت از حدود شرعی
- عملگرا و شجاع بودن
- تفکر و عملکرد جهادی
- آگاهی از جزئیات عملیات‌های روزانه توانمندی‌ها سطح آمادگی، کارایی و همیشه در میدان
- خوش خلق و خونسرد در عملکرد
- فردی دارای اجازه و جایگاه شفاعت
- سخن اثرگذار و قانع‌کننده
- تسلط بر عرصه نظامی
- تلاش بی‌وقفه در طول سالیان خدمت
- درک راهبردی در محاسبه قدرت و رفتار دشمن
- بی‌پروا از دشمن و حرف این و آن، همچنین تحمل زحمت
- شجاعت و تدبیر در میدان‌های نظامی و سیاسی
- مشاور فعال و پشتیبان بزرگ عناصر مؤمن و مرجعیت عراق
- مدیریت جهادی
- مومن و ولایتمدار
- عمل به تعهد و قول
- برنامه‌ریزی و اجرای دقیق
- اخلاص و دوری از تظاهر و ریا
- صداقت

- کار بر اساس تکلیف
- تواضع و فروتنی
- جدیت، سرعت، عملگرایی، فهم سیاسی، قدرت عملیاتی
- مشتاق شهادت
- تمسک به نصرت الهی و عدم یاس

شاخص‌های حکمرانی امنیتی در اندیشه سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی

تفکرات سردار سلیمانی در امنیت بخشی به محور مقاومت را می‌توان در دو بعد حکمرانی سلبی و ایجابی به شرح ذیل بررسی نمود:

حکمرانی سلبی

- استکبار ستیزی
- استبدادستیزی
- نفی ارتجاع
- نفی سلطه‌گری
- نفی تروریسم

حکمرانی ایجابی

- توحید محوری
- ولایت مداری
- عزت طلبی
- عدالت خواهی
- حفظ استقلال
- آزادی خواهی
- تأکید بر هنجاری ارزشی
- تأکید بر تکلیف محوری

موضوعات فوق‌تر از منظر شاخص‌های متعارف حکمرانی و حتی حکمرانی خوب، بلکه مبتنی بر مؤلفه‌های حکمرانی شایسته و با اقدامات ذیل به منصف ظهور عینی و عملی رسیده است:

- ایجاد پیوندی عمیقی بین امنیت ملی و امنیت امت اسلامی
- تقویت جبهه مقاومت

- سربازی ولایت
- حکمرانی اندیشه‌های مقاومت با هنجارهای توحیدی و ارزشی
- کسب اعتماد و همراهی ملت‌های ستمدیده منطقه با عمل صادقانه
- ایجاد زنجیره‌ای مستحکم از تشکلهای مقاومت محور در کشورهای منطقه شامل ایران عراق، سوریه، لبنان، فلسطین، یمن و...
- حمایت و حفاظت از حاکمیت کشورهای محور مقاومت
- ایجاد تشکلهای بسیج مردمی از جنس پاسداران شامل حشد الشعبی، انصارالله فاطمیون، زینبیون، حیدریون و...
- همراه نمودن روسیه در حفظ حاکمیت کشورهای محور مقاومت (عراق و سوریه)
- حفظ امنیت ایران و سایر کشورهای منطقه با غرس شجره خبیثه داعش
- کاهش نفوذ منطقه‌ای آمریکا و شکست سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه طلبانه آن در منطقه
- توسعه توانمندی‌های نظامی جبهه مقاومت
- تقویت و شکل گیری جریانات مقاومت در درون اراضی اشغالی همانند جهاد اسلامی و حماس
- برقراری اتحاد با سوریه نیز در جهت تقویت محور مقاومت و تضعیف امنیت رژیم صهیونیستی

نتیجه

گفتمان انقلاب اسلامی ایران در طول حیات مقدس خود تأثیرات شگرفی بر معادلات منطقه‌ای به ویژه محور مقاومت گذاشته است. گفتمان هویت بخش این انقلاب که برگرفته از فرهنگ توحیدی و منبعث از تعالیم الهی و با منشاء تفکرات عاشورایی شیعه می‌باشد به عنوان یک گفتمان با ظرفیت منطقه‌ای و حتی جهانی مطرح گردیده که نه تنها شیعیان و جهان اسلام و امت مسلمان بلکه کلیه مظلومان و مستضعفان جهان را نیز در بر گرفته است. این راهبرد در تقابل کامل با تفکرات استبدادی استعماری و ارتجاعی علاوه بر تهدید دولت‌های غیر مردمی و وابسته منطقه، منافع رژیم صهیونیستی و آمریکا را بطور مستقیم با تهدید روبرو ساخته است به عبارتی دیگر تبعیت از الگوی گفتمان انقلاب اسلامی باعث ارتقاء جایگاه مردم سالاری دینی در منطقه و مشخصاً کشورهای حوزه مقاومت مبتنی بر مبانی توحیدی و جهان‌بینی الهی شده است. در این میان نقش تربیت یافتگان مکتب امام خمینی همانند سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی در تقویت و پیشبرد جریان مقاومت از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد نقش بی‌بدیل این سردار بزرگ اسلام در مدیریت منطقه با اثرات و برکاتی روبرو بوده که حتی شهادت ایشان به مثابه اعمال ماتأخر، کماکان برای ملت مسلمان ایران، منطقه و محور مقاومت منشاء خیر برکت و امنیت بوده و ان‌شاء... خواهد بود اثرات بزرگ و عینی این مطلب را می‌توان در مراسم تشییع پیکر پاک این شهید بزرگوار و هم‌زمانش به وضوح مشاهده نمود. بزرگترین مشایعت بشری که نشان داد:

- انقلاب کماکان زنده است.
- ملت قدردان نیت الهی و خالصانه فرزندان خود می‌باشد.
- چشم‌های غبار گرفته را باز کرد.
- دشمن در مقابل عظمت ملت ایران احساس خضوع کرد.
- وحدت و جهت‌گیری انقلابی مردم در زیر پیکر مطهر او دیده شد.
- با اعتراف به ترور، روسیاهی دولت آمریکا نشان داده شد.
- با حمله موشکی سپاه پس از شهادت سردار، به حیثیت ابرقدرتی آمریکا ضربه وارد شد.
- و این مکتب تا ظهور حضرت ولی عصر (عج) ادامه دارد...

در میان مؤمنان مردانی هستند که بر سر عهده‌ای که با خدا بستند صادقانه ایستاده‌اند؛ بعضی پیمان خود را به آخر بردند و در راه او شربت شهادت نوشیدند، و بعضی دیگر در انتظارند؛ و هرگز تغییر و تبدیلی در عهد و پیمان خود ندادند. (سوره احزاب / آیه ۲۳)

مراجع

- [۱] ماهنامه فرهنگی تاریخی یاران شاهد، شماره ۱۷۱ اسفند ماه ۱۳۹۸
- [۲] کریمی ابوالفضل، نقش ج.ا. ایران در هویت بخشی به مجموعه امنیتی محور مقاومت، ماهنامه پژوهش ملل/ دوره دوم، شماره ۲۰، مرداد ۱۳۹۶
- [۳] مطهری مرتضی، میرجلیلی سید محمد مهدی، مناظره و امنیت ملی، کارکردها و چهارچوب‌ها، دوره چهارم، شماره دهم، بهار ۱۳۹۴، صفحه ۲۲-۳۵
- [۴] محمدی سیرت حسین، ترابی اقدم محمود، الگوی نمایش نقش امنیت آفرین شهیدان محور مقاومت در رسانه ملی، دوفصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی و دفاع مقدس، دوره جدید، سال سوم، شماره اول، بهار و تابستان ۸۲-۱۶
- [۵] بدیعی ازندهای مرجان، واثق محمود، ملک محمدی حمیدرضا، عالم ریحانه، حکمرانی در قرن ۲۱ و چالش‌های پیش روی آن، فصلنامه آمایش سیاسی فضا، دوره ۱، شماره ۳، تابستان ۱۳۹۷
- [۶] محمدی مصطفی، مؤلفه‌های امنیت ملی، اندیشکده راهبردی تبیین، ۳۰ تیر ۱۳۹۶
- [۷] مرادیان محسن، جمشیدیان هادی، کرمی رضا، شاخصهای امنیت خارجی جمهوری اسلامی ایران فصلنامه راهبرد دفاعی، سال نهم، شماره ۳۳، تابستان ۱۳۹۰
- [۸] حصون، امنیت ملی از نگاه امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (مدظله العالی) شماره ۱۹، بهار ۱۳۸۸
- [۹] عزتی، مرتضی، روش تحقیق در علوم اجتماعی: کاربرد در زمینه مسایل اقتصادی، تهران: انتشارات موسسه تحقیقات اقتصادی، ۱۳۷۶
- [۱۰] حسینی تاش سید علی، واثق قادر علی، حکمرانی خوب و ارائه حکمرانی شایسته بررسی و شاخص‌های این دو از دیدگاه امیرالمؤمنین علی(ع)، سال سوم شماره دوم، پیاپی ۸، بهار و تابستان ۱۳۹۳
- [۱۱] زارعی محمد حسین، حسنون محمد، سلمانی سبینه مرضیه، مفهوم حکمرانی تنظیمی، فصلنامه جستارهای حقوق عمومی، سال اول، شماره اول، تابستان ۱۳۹۶

[۱۲] امامقلی پور سارا، آسمانه زهرا، شاخص حکمرانی در اسلام و تأثیر آن بر بروندادهای سلامت در ایران، فصلنامه علمی، ترویجی اقتصاد و بانکداری اسلامی، شماره پانزدهم، تابستان ۱۳۹۵ - صفحات ۱۰۸

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی